

Improving detection of phishing websites using machine learning and deep learning models

Hadi Rahim Beigi Chegini¹, Elham Parvinnia^{2*}

¹ Department of Computer Engineering, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran
hadirahimbeigi@gmail.com

² Department of Computer Engineering, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran
eparvinnia@gmail.com

Abstract: Phishing attacks represent a significant cybersecurity threat, targeting internet users to steal confidential information. This research presents a hybrid deep learning model that employs data preprocessing, data balancing via SMOTE, and dimensionality reduction via PCA. The primary innovation of this model lies in its integrated approach, combining advanced techniques for data balancing, dimensionality reduction, and feature selection. This integration successfully addresses common challenges associated with imbalanced datasets and enhances overall model accuracy. he utilized dataset comprises key website features. Following data preprocessing, feature selection, and dimensionality reduction, several models—including Decision Tree, k-Nearest Neighbors, and Random Forest—were implemented. To mitigate class imbalance, techniques such as the Synthetic Minority Over-sampling Technique (SMOTE), Adaptive Synthetic Sampling (ADASYN), and Random Over-sampling were applied. Furthermore, feature selection methods based on Information Gain and dimensionality reduction were used to optimize model efficiency. Experimental results demonstrate that the proposed hybrid models achieve high accuracy in detecting phishing websites. Notably, the proposed Recurrent Neural Network (RNN) model attained 99% accuracy in identifying phishing websites using cross-validation, outperforming traditional methods.

Keywords: Phishing, machine learning, deep learning, feature selection, website classification.

JCDSA, Vol. 3, No. 3, Autumn 2025 Received: 2025-05-15	Online ISSN: 2981-1295 Accepted: 2025-11-24	Journal Homepage: https://sanad.iau.ir/en/Journal/jcdsa Published: 2025-12-21
--	---	---

CITATION

Chegini, H., Parvinnia, E., "Improving detection of phishing websites using machine learning and deep learning models", Journal of Circuits, Data and Systems Analysis (JCDSA), Vol. 3, No. 3, pp. 28-40, 2025.
 DOI: 00.00000/0000

COPYRIGHTS

©2025 by the authors. Published by the Islamic Azad University Shiraz Branch. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

* Corresponding author

Extended Abstract

1- Introduction

Due to the rapid growth of the internet and online transactions, phishing attacks have become a significant cybersecurity threat. These attacks deceive users into revealing sensitive information by impersonating legitimate websites. Traditional methods like blacklists and manual rules have become ineffective against the increasing sophistication and volume of these attacks. Therefore, there is a pressing need for intelligent, automated models that can accurately identify phishing websites. This research addresses this challenge by proposing a hybrid framework that combines machine learning, deep learning, and ensemble learning to detect phishing websites more effectively. The framework tackles key challenges such as imbalanced datasets and the high dimensionality of website features, which are common in this field.

This study introduces several innovations to enhance phishing detection. First, it addresses the data imbalance problem by employing oversampling techniques like SMOTE and ADASYN, combined with Principal Component Analysis (PCA) for dimensionality reduction. This approach improves classification model performance while reducing computational complexity. Second, the research optimizes a Recurrent Neural Network (RNN) model, which achieves a remarkable accuracy of 99%—outperforming other models such as Decision Trees, SVM, and Random Forests. The combination of these advanced data preprocessing and modeling techniques provides a robust and efficient solution for accurately identifying and mitigating phishing threats in an evolving online landscape.

2- Methodology

The proposed phishing detection method employs a nine-step process to enhance model accuracy and interpretability. Initially, the system preprocesses the Phishing Website Dataset, which includes numerical and binary features, by cleaning and scaling the data and removing irrelevant features through correlation analysis. To address the class imbalance—where legitimate websites far outnumber phishing ones—the dataset is balanced using three techniques: SMOTE, ADASYN, and RandomOverSampler. The paper reports a significant improvement in class distribution, with RandomOverSampler achieving a perfect balance. Feature selection is then performed using Information Gain, Gain Ratio, and Principal Component Analysis (PCA) to identify the most critical features. The data is then split into training and test sets, with an 80/20 ratio, using stratified sampling to maintain class proportions. This comprehensive data preparation ensures a robust foundation for the subsequent modeling phases.

The core of the research involves implementing and comparing various machine learning and deep learning

models. Specifically, the study uses Ensemble Learning and Machine Learning models like Support Vector Machine, Decision Tree, Random Forest, and XGBoost, alongside Deep Learning models such as LSTM, GRU, and RNN. These models are meticulously optimized, with the RNN model specifically fine-tuned by increasing neurons and reducing the learning rate to achieve a high accuracy of 99%. The performance of all models is evaluated using 10-Fold Cross-Validation to prevent overfitting and ensure reliable, generalizable results. Finally, the SHAP method is applied to interpret the deep learning models, moving beyond the "black box" nature of these complex algorithms. By calculating the contribution of each feature to the model's predictions, SHAP helps identify which attributes, such as *SSLfinal_State* or *URL_of_Anchor*, are most influential in classifying a website as phishing. This interpretability adds transparency and trust, which is crucial in cybersecurity.

3- Results and discussion

The analysis compares the performance of several machine learning, ensemble learning, and deep learning models for phishing detection. The "Recurrent Neural Network (RNN)" emerged as the top performer, achieving an impressive accuracy of 99.01%, with XGBoost and Random Forest also showing strong results. In contrast, models like Decision Tree and AdaBoost had weaker performance. To ensure the reliability of these findings, a "10-fold cross-validation" was conducted, which confirmed the RNN's stability with an average accuracy of "98.74% $\pm$ 0.32%", and its superior performance over LSTM and GRU models. The results highlight that the deep learning approach, particularly the RNN, is highly effective for this task, outperforming traditional machine learning methods in both accuracy and stability.

The "SHAP" analysis revealed that features such as *having_IP_Address*, *Shortning_Service*, and *URL_Length* were the strongest indicators for classifying a website as phishing. Conversely, features like a valid *SSLfinal_State* and *Domain_registration_length* were the most influential in classifying a website as legitimate. This interpretability provides valuable insights into how the model works, thereby increasing trust in its predictions.

4- Conclusion

This study proposes a hybrid approach to detect phishing attacks. The methodology included crucial preprocessing steps such as SMOTE and ADASYN for data balancing, and Information Gain and PCA for feature selection. The analysis of various models, including SVM, Random Forest, LSTM, and RNN, revealed that the RNN model achieved the highest accuracy at 99%, outperforming all other models. The research confirmed that deep learning models are more effective for this task, though they face challenges like high computational costs and reduced interpretability compared to traditional machine learning methods.

بهبود تشخیص وبسایت های فیشینگ با استفاده از مدل های یادگیری

ماشین و یادگیری عمیق

هادی رحیم بیگی چگینی^۱، الهام پروین نیا^{۲*}

۱- گروه مهندسی کامپیوتر، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران (hadirahimbeigi@gmail.com)

۲- گروه مهندسی کامپیوتر، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران (eparvinnia@gmail.com)

چکیده: حملات فیشینگ از تهدیدات مهم امنیت سایبری محسوب می شوند که کاربران اینترنت را هدف قرار داده و اطلاعات محرمانه آن ها را سرقت می کنند. در این پژوهش، یک مدل ترکیبی مبتنی بر یادگیری عمیق با به کارگیری پیش پردازش داده ها، متعادل سازی داده ها و کاهش ابعاد ارائه شده است. نوآوری اصلی این مدل، در ترکیب همزمان چندین تکنیک پیشرفته برای متعادل سازی داده ها، کاهش ابعاد و انتخاب ویژگی ها نهفته است که توانسته مشکلات رایج در داده های نامتوازن را برطرف کند و دقت مدل را به طور چشمگیری افزایش دهد. مجموعه داده مورد استفاده، شامل ویژگی های کلیدی وبسایت ها است. پس از اعمال مراحل پیش پردازش داده ها، انتخاب ویژگی و کاهش ابعاد، مدل های مختلفی از جمله درخت تصمیم، k- نزدیک ترین همسایه و جنگل تصادفی پیاده سازی شدند. به منظور متعادل سازی توزیع کلاس ها، از روش هایی همچون افزایش نمونه سازی مصنوعی اقلیت، نمونه سازی مصنوعی تطبیقی و افزایش نمونه برداری تصادفی استفاده شده است. همچنین، روش های انتخاب ویژگی مبتنی بر کسب اطلاعات و کاهش ابعاد به کار گرفته شدند تا کارایی مدل ها بهبود یابد. نتایج آزمایش ها نشان می دهد که مدل های ترکیبی ارائه شده در این پژوهش، از دقت بالایی در تشخیص وبسایت های فیشینگ برخوردار هستند. مدل شبکه عصبی بازگشتی پیشنهادی با استفاده از روش اعتبارسنجی متقابل به دقت ۹۹٪ در شناسایی این وبسایت ها دست یافته است که در مقایسه با روش های سنتی، عملکرد برتر و کارآمدتری را نشان می دهد.

واژه های کلیدی: فیشینگ، یادگیری ماشین، یادگیری عمیق، انتخاب ویژگی، طبقه بندی وبسایت ها.

DOI: 00.00000/0000

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ چاپ مقاله: ۱۴۰۴/۰۹/۳۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۹/۰۳

تاریخ ارسال مقاله: ۱۴۰۴/۰۲/۲۵

روش های موثر در تشخیص حملات فیشینگ، استفاده از الگوریتم های یادگیری ماشین^۴ و یادگیری عمیق^۵ و یادگیری گروهی^۶ است. این الگوریتم ها با تحلیل ویژگی های مختلف یک وبسایت، می توانند به طور خودکار تفاوت بین وبسایت های قانونی و فیشینگ را شناسایی کنند. در این پژوهش، یک چارچوب ترکیبی مبتنی بر روش های یادگیری ماشین و یادگیری عمیق و یادگیری گروهی ارائه شده است که با استفاده از تکنیک های انتخاب ویژگی، کاهش ابعاد و متعادل سازی کلاس ها، عملکرد مدل های طبقه بندی را بهبود می بخشد. چالش های اصلی در تشخیص فیشینگ به صورت زیر است:

عدم تعادل در کلاس های داده: معمولاً تعداد وبسایت های قانونی بسیار بیشتر از وبسایت های فیشینگ است، که باعث می شود مدل های یادگیری به سمت طبقه اکثریت (وبسایت های قانونی) تمایل پیدا کنند. برای حل این مشکل، از روش های افزایش نمونه برداری

۱- مقدمه

با رشد سریع فناوری های اینترنتی و افزایش ترافیک های آنلاین، حملات فیشینگ به یکی از تهدیدات جدی در حوزه امنیت سایبری تبدیل شده اند. این حملات با تقلید از وبسایت های معتبر، کاربران را فریب داده و اطلاعات حساس مانند نام کاربری، رمز عبور و اطلاعات بانکی آن ها را سرقت می کنند. براساس گزارش های امنیتی، میزان حملات فیشینگ در سال های اخیر به طور چشمگیری افزایش یافته و روش های سنتی مبتنی بر فهرست سیاه^۲ و قوانین دستی^۳ کارایی خود را در مقابله با این حملات از دست داده اند. بنابراین، توسعه مدل های هوشمند و خودکار که بتوانند وبسایت های فیشینگ را با دقت بالا شناسایی کنند، به یک نیاز اساسی تبدیل شده است [۱]. یکی از

* نویسنده مسئول

2 Blacklist

3 Rule-Based

4 Machine Learning

5 Deep Learning

6 Ensemble Learning

مصنوعی^۱، روش تطبیقی افزایش نمونه‌برداری^۲ و نمونه‌برداری تصادفی^۳ جهت متعادل‌سازی داده‌ها استفاده شده است [۲].

ویژگی‌های متنوع وب‌سایت‌ها: ویژگی‌های مبتنی بر آدرس^۴، ویژگی‌های HTML و جاوا اسکریپت، و ویژگی‌های مرتبط با گواهی امنیتی^۵ در تشخیص فیشینگ تأثیرگذار هستند. استفاده از روش‌های انتخاب ویژگی مبتنی بر میزان اطلاعات^۶ و کاهش ابعاد با روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی^۷ می‌تواند به بهبود عملکرد مدل کمک کند.

دقت و کارایی مدل‌ها: برخی از مدل‌های یادگیری ماشین مانند درخت تصمیم^۸ عملکرد خوبی دارند، اما ممکن است در مواجهه با مجموعه داده‌های بزرگ و متنوع کارایی مناسبی نداشته باشند. از این‌رو، در این پژوهش علاوه بر مدل‌های یادگیری ماشین، از مدل‌های یادگیری عمیق نیز استفاده شده است تا ساختارهای پیچیده‌تر را یاد بگیرند و دقت پیش‌بینی را افزایش دهند.

در این پژوهش، یک سیستم ترکیبی مبتنی بر یادگیری گروهی، یادگیری ماشین و یادگیری عمیق برای تشخیص خودکار وب‌سایت‌های فیشینگ ارائه شده است. نوآوری‌های این پژوهش شامل استفاده از روش‌های مختلف متعادل‌سازی داده‌ها برای بهبود عملکرد مدل‌های طبقه‌بندی، بهره‌گیری از انتخاب ویژگی و کاهش ابعاد برای استخراج مهم‌ترین ویژگی‌های مؤثر در تشخیص فیشینگ و مقایسه جامع بین مدل‌های یادگیری گروهی، یادگیری ماشین و یادگیری عمیق برای یافتن بهترین مدل می‌باشد. در این پژوهش، نوآوری مدل پیشنهادی به دو بخش اصلی تقسیم می‌شود:

ترکیب SMOTE و PCA: استفاده از روش‌های SMOTE و ADASYN برای متعادل‌سازی داده‌ها در کنار استفاده از PCA برای کاهش ابعاد داده‌ها، در مدل‌های یادگیری ماشین و یادگیری عمیق، باعث بهبود عملکرد مدل‌ها شده است. این رویکرد نه تنها پیچیدگی محاسباتی را کاهش داده بلکه کارایی مدل‌ها را افزایش داده است.

بهینه‌سازی مدل شبکه عصبی بازگشتی (RNN): در این پژوهش، مدل RNN بهینه‌سازی شده است تا دقت بیشتری در شناسایی الگوهای فیشینگ در داده‌های پیچیده بدست آورد. این مدل توانسته است به دقت ۹۹٪ برسد که به‌طور قابل‌ملاحظه‌ای عملکرد بالاتری نسبت به سایر مدل‌ها از جمله درخت تصمیم، SVM و جنگل تصادفی نشان داده است.

این مقاله به‌صورت زیر سازمان‌دهی شده است: بخش دوم، مطالعات پیشین و روش‌های موجود برای تشخیص فیشینگ بررسی می‌شوند. در بخش سوم، روش‌شناسی پژوهش شامل مجموعه داده، پیش‌پردازش، متعادل‌سازی داده‌ها و روش‌های انتخاب ویژگی تشریح می‌شود. در بخش چهارم، نتایج آزمایش‌ها و مقایسه عملکرد مدل‌های

مختلف ارائه می‌شود. در بخش پنجم، جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و پیشنهادهایی برای کارهای آینده بیان می‌شود.

۲- مروری بر کارهای مرتبط

با افزایش حملات فیشینگ و پیچیدگی تکنیک‌های فریب کاربران، روش‌های مختلفی برای تشخیص و مقابله با این تهدیدات پیشنهاد شده‌اند. در این بخش، به بررسی مطالعات مرتبط پرداخته و نقاط قوت و ضعف روش‌های موجود را تحلیل می‌کنیم.

۲-۱- روش‌های سنتی تشخیص فیشینگ

در مراحل اولیه، روش‌های مبتنی بر فهرست سیاه و فهرست سفید^۹ برای شناسایی وب‌سایت‌های فیشینگ توسعه یافتند. در این روش‌ها، فهرستی از آدرس‌های اینترنتی مخرب یا آدرس‌های امن نگهداری شده و هر URL جدید با این فهرست مقایسه می‌شود.

نقاط قوت: سرعت بالا در شناسایی وب‌سایت‌های شناخته‌شده، سادگی پیاده‌سازی و کارایی در مقیاس کوچک

نقاط ضعف: عدم توانایی در شناسایی حملات فیشینگ جدید، نیاز به بروزرسانی مداوم پایگاه داده، آسیب‌پذیری در برابر حملات تغییر سریع URL

مطالعاتی مانند [۳] نشان داده‌اند که روش‌های مبتنی بر فهرست سیاه تنها ۵۰ تا ۷۰ درصد از وب‌سایت‌های فیشینگ جدید را شناسایی می‌کنند، که این میزان برای مقابله با تهدیدات مدرن کافی نیست.

۲-۲- روش‌های مبتنی بر یادگیری ماشین

با پیشرفت یادگیری ماشین، مدل‌هایی مانند ماشین بردار پشتیبان^{۱۰}، درخت تصمیم، جنگل تصادفی^{۱۱}، نزدیکترین همسایه^{۱۲} و روشهای تقویت مدل^{۱۳} برای تشخیص فیشینگ مورد استفاده قرار گرفته‌اند. این مدل‌ها با تحلیل ویژگی‌های مختلف وب‌سایت‌ها، الگوهای پنهان را شناسایی کرده و تصمیم‌گیری انجام می‌دهند. مقاله‌ی [۴] نشان داد که مدل XGBoost با دقت ۹۵٪ در تشخیص فیشینگ عملکرد بسیار بهتری نسبت به مدل‌های سنتی دارد. مطالعه دیگری نشان داد که مدل Random Forest با استفاده از ۵۰ ویژگی منتخب، توانست به دقت ۹۳٪ دست یابد [۵].

محدودیت‌های روش‌های یادگیری ماشین: دقت پایین در ویژگی‌های غیر عددی و متنی حساسیت به عدم تعادل داده‌ها (داده‌های فیشینگ معمولاً کمتر از داده‌های غیر فیشینگ هستند)، عدم توانایی در مدل‌سازی توالی‌های پیچیده و وابستگی زمانی مطالعات

⁸ Decision Tree

⁹ Whitelist

¹⁰ SVM

¹¹ Random Forest

¹² KNN

¹³ XGBoost

¹ SMOTE

² ADASYN

³ RandomOverSampler

⁴ URL

⁵ SSL/TLS

⁶ Information Gain

⁷ PCA

استفاده از شبکه‌های کانولوشنی و بازگشتی برای استخراج همزمان الگوهای ساختاری و ترتیبی در URL یا ویژگی‌های وب تمرکز دارند. برای مثال، برخی مطالعات با به‌کارگیری معماری‌های CNN، LSTM یا ترکیب CNN-LSTM توانسته‌اند عملکرد بالایی در تشخیص فیشینگ ارائه دهند و نشان دهند که شبکه‌های عمیق در استخراج الگوهای پیچیده از داده‌ها مزیت دارند [۱۶].

در رویکردهای ترکیبی جدید، تلاش می‌شود با ادغام شبکه‌های عمیق (برای یادگیری الگوهای غیرخطی) با اجزای مکمل (مانند انتخاب ویژگی، بهینه‌سازی فرآپارامترها یا روش‌های بالانس‌سازی داده) دقت افزایش و خطاهای امنیتی (به‌ویژه False Negative) کاهش یابد. نمونه‌ای از این روند، مدل‌های CNN-RNN است که با هدف استفاده از نقاط قوت هر دو خانواده شبکه (ویژگی‌برداری کانولوشنی و یادگیری وابستگی‌های ترتیبی) پیشنهاد شده‌اند [۱۷]. از سوی دیگر، مسیر مهم دیگر در پژوهش‌های جدید، حرکت به سمت «تفسیرپذیری» است؛ زیرا در امنیت سایبری، صرف دقت بالا کافی نیست و باید روشن باشد مدل بر اساس چه ویژگی‌هایی تصمیم گرفته است. در این راستا، چارچوب‌های مبتنی بر SHAP/LIME و انتخاب ویژگی تفسیرپذیر رشد چشمگیری داشته‌اند و برخی کارها به‌صورت مستقیم نشان داده‌اند که ترکیب روش‌های XAI با مدل‌های یادگیری می‌تواند هم اعتمادپذیری و هم کارایی را ارتقا دهد [۱۸].

جایگاه و نوآوری پژوهش حاضر نسبت به مسیرهای فوق در این است که به‌جای اتکا به یک معماری صرفاً عمیق یا صرفاً کلاسیک، یک زنجیره کامل و منسجم از «پیش‌پردازش هدفمند» را به‌کار می‌گیرد: (۱) استفاده از تکنیک‌های متعادل‌سازی داده‌ها (SMOTE، RandomOverSampler، ADASYN) برای بهبود عملکرد مدل‌های یادگیری و گزارش توزیع کلاس قبل/بعد، (۲) انتخاب ویژگی با معیارهای اطلاعاتی، (۳) کاهش بُعد با PCA برای حفظ بیشترین واریانس و کاهش هم‌بستگی، و (۴) مقایسه نظام‌مند مدل‌های ML، یادگیری گروهی و DL در یک چارچوب واحد. این ترکیب باعث کاهش پیچیدگی محاسباتی و افزایش پایداری مدل شده و در نهایت، مدل RNN بهینه‌شده توانسته است دقت بالاتری نسبت به سایر مدل‌ها با کاهش نرخ خطای False Positive و False Negative توسط تنظیم بهینه پارامترهای مدل‌ها به‌دست آورد. در ادامه، روش‌شناسی پژوهش ارائه می‌شود که نحوه پیاده‌سازی مدل‌ها و تنظیمات را تشریح می‌کند.

۲-۶- جمع‌بندی این بخش

روش‌های سنتی فهرست سیاه و سفید ناکارآمد بوده و نیاز به روش‌های پیشرفته‌تر وجود دارد. اگرچه یادگیری ماشین دقت بالایی دارد اما در تشخیص الگوهای پیچیده محدود است. همچنین یادگیری عمیق توانایی شناسایی وابستگی‌های پیچیده را دارد اما چالش‌هایی از جمله زمان پردازش بالا دارد. بنابراین ترکیب روش‌های یادگیری ماشین و

نشان داده‌اند که ترکیب روش‌های ML با کاهش ابعاد داده‌ها مانند PCA و Information Gain می‌تواند منجر به بهبود دقت شود، اما همچنان ضعف‌هایی در تحلیل الگوهای پیچیده باقی می‌ماند.

۲-۳- روش‌های مبتنی بر یادگیری عمیق

با ظهور یادگیری عمیق، مدل‌هایی مانند شبکه‌های عصبی بازگشتی^۱، حافظه بلندمدت^۲ و واحدهای دروازه‌ای بازگشتی^۳ برای شناسایی الگوهای پیچیده در داده‌های فیشینگ مورد استفاده قرار گرفته‌اند. این روش‌ها قابلیت یادگیری وابستگی‌های طولانی‌مدت و کشف الگوهای پنهان در داده‌ها را دارند. در [۱۷]، مدل LSTM توانست با دقت ۹۷٪ عملکرد بسیار بهتری نسبت به مدل‌های یادگیری ماشین نشان دهد. تحقیقی دیگر نشان داد که ترکیب CNN و LSTM باعث بهبود ویژگی‌برداری و افزایش دقت مدل تا ۹۸٪ شد [۸].

محدودیت‌های روش‌های یادگیری عمیق: زمان آموزش طولانی و نیاز به قدرت پردازشی بالا، حساسیت به عدم تعادل داده‌ها، نیاز به مقدار زیادی داده آموزشی برای رسیدن به دقت بالا. با این حال، مطالعات اخیر نشان داده‌اند که استفاده از تکنیک‌های بهینه‌سازی، تنظیم پارامترهای شبکه و ترکیب روش‌های مختلف می‌تواند عملکرد مدل‌های یادگیری عمیق را بهبود بخشد.

۲-۴- ترکیب یادگیری ماشین و یادگیری عمیق^۴

برخی از مطالعات اخیر ترکیبی از روش‌های ML و DL را برای بهبود عملکرد تشخیص فیشینگ پیشنهاد داده‌اند. در این روش‌ها ابتدا ویژگی‌های کلیدی با استفاده از مدل‌های یادگیری ماشین استخراج می‌شوند. سپس این ویژگی‌ها به مدل‌های یادگیری عمیق مانند LSTM و GRU وارد می‌شوند تا وابستگی‌های زمانی و الگوهای پیچیده شناسایی شوند. در [۹]، ترکیب جنگل تصادفی و LSTM باعث شد که دقت مدل به ۹۹٪ برسد.

مزایای روش‌های ترکیبی: بهبود دقت مدل با ترکیب قدرت تحلیل ویژگی‌های یادگیری ماشین و یادگیری توالی‌های پیچیده توسط یادگیری عمیق، کاهش زمان پردازش در مقایسه با استفاده صرف از یادگیری عمیق، قابلیت شناسایی الگوهای پیچیده و جدید

۲-۵- مقایسه مطالعات پیشین با پژوهش حاضر

با توجه به مرور مطالعات گذشته، محدودیت‌هایی مانند عدم تعادل داده‌ها، وابستگی به ویژگی‌های خاص، و نیاز به قدرت پردازشی بالا همچنان در مدل‌های موجود مشاهده می‌شود. در سال‌های اخیر (از ۲۰۲۰ به بعد)، تمرکز پژوهش‌ها در تشخیص فیشینگ وبسایت‌ها از روش‌های مبتنی بر ویژگی‌های دستی و مدل‌های کلاسیک به سمت معماری‌های عمیق، مدل‌های ترکیبی و چارچوب‌های تفسیرپذیر (XAI) تغییر کرده است. بخشی از تحقیقات جدید بر

³ GRU

⁴ Hybrid Models

¹ RNN

² LSTM

یادگیری عمیق باعث افزایش دقت شده و پژوهش حاضر این رویکرد را بهینه‌سازی کرده است. در مرحله بعدی، بخش روش‌شناسی^۱ ارائه خواهد شد.

۳- ارائه روش پیشنهادی

در این بخش، روش پیشنهادی برای تشخیص وبسایت‌های فیشینگ ارائه می‌شود. مدل پیشنهادی ترکیبی از یادگیری ماشین و یادگیری عمیق است که با استفاده از روش‌های متعادل‌سازی داده، کاهش ابعاد و بهینه‌سازی مدل‌ها دقت تشخیص را افزایش می‌دهد. در ادامه، مراحل اصلی پیاده‌سازی این روش توضیح داده می‌شود.

۳-۱- چارچوب کلی روش پیشنهادی

روش پیشنهادی از نه گام اصلی تشکیل شده است:

- گام ۱: دریافت و پیش‌پردازش داده‌ها.
 - گام ۲: متعادل‌سازی مجموعه داده با روش‌های (SMOTE, RandomOverSampler, ADASYN).
 - گام ۳: انتخاب ویژگی‌های مهم با استفاده از روش‌های PCA و Information Gain.
 - گام ۴: تقسیم داده‌ها به مجموعه‌های آموزشی و آزمایشی.
 - گام ۵: پیاده‌سازی مدل‌های یادگیری گروهی و یادگیری ماشین از جمله ماشین بردار پشتیبان، درخت تصمیم، جنگل تصادفی.
 - گام ۶: پیاده‌سازی مدل‌های یادگیری عمیق شامل LSTM, RNN و GRU.
 - گام ۷: تنظیم بهینه پارامترها برای افزایش دقت مدل‌ها و بهینه‌سازی RNN با افزایش نوروها و کاهش نرخ یادگیری برای دستیابی به دقت بالا.
 - گام ۸: ارزیابی عملکرد مدل‌ها، استفاده از روش اعتبارسنجی متقابل و مقایسه نتایج.
 - گام ۹: استفاده از روش SHAP برای تفسیر مدل‌های یادگیری عمیق و مشخص نمودن تاثیر هر ویژگی‌ها در عملکرد مدل.
- در ادامه، هر یک از این مراحل به تفصیل توضیح داده می‌شود.

۳-۲- دریافت و پیش‌پردازش داده‌ها

مجموعه داده: این پژوهش از مجموعه داده Phishing Website Dataset که در تحقیقات پیشین برای تشخیص حملات فیشینگ استفاده شده است، بهره می‌برد. این مجموعه شامل ویژگی‌های عددی و باینری است که مشخصه‌های مهم وبسایت‌ها را نشان می‌دهند. این مجموعه داده دارای ۱۱,۰۵۵ نمونه بوده و برچسب خروجی آن دودویی (فیشینگ/قانونی) است. تعداد ویژگی‌های ورودی (پس از حذف ستون‌های شاخص/شناسه) ۳۰ ویژگی است. ویژگی‌ها عمدتاً به صورت عددی کدگذاری شده‌اند و بخش از آن‌ها ماهیت دودویی/سه‌حالتی

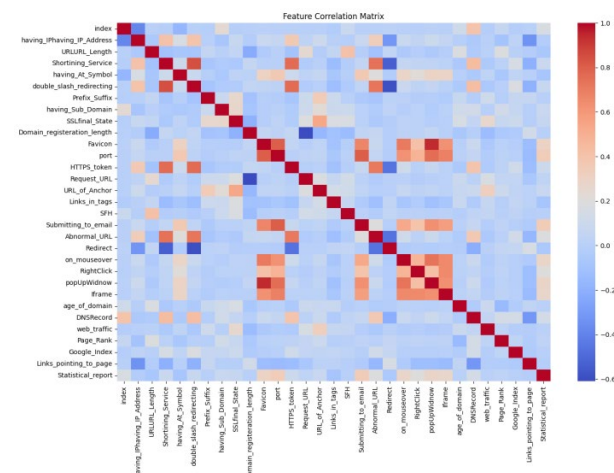
دارند (برای نمونه مقادیر ۱-، ۰ و ۱ برای نمایش وضعیت‌های متفاوت یک ویژگی). در این مجموعه داده مقدار گمشده گزارش نشده و داده‌ها برای تحلیل‌های یادگیری ماشین مناسب هستند [۱۰].

محدودیت‌های مجموعه داده: با وجود کاربرد گسترده این مجموعه داده در پژوهش‌ها، چند محدودیت مهم وجود دارد: ویژگی‌ها عمدتاً «ایستا» هستند و برخی ویژگی‌های رفتاری یا مبتنی بر زمان (مانند تغییرات لحظه‌ای دامنه یا کمپین‌های زودگذر فیشینگ) را پوشش نمی‌دهند. داده از محیط واقعی آنلاین به صورت جریان^۲ استخراج نشده است؛ بنابراین برای استقرار عملی، لازم است روش پیشنهادی روی داده‌های به روز و عملیاتی نیز آزمون شود. کدگذاری ۱/-/۱ باعث می‌شود برخی الگوریتم‌ها نیازمند نرمال‌سازی دقیق باشند؛ به همین دلیل از مقیاس‌بندی استاندارد استفاده شد.

مراحل پیش‌پردازش داده: حذف مقادیر نامعتبر و داده‌های پرت؛ تبدیل مقادیر غیر عددی به مقادیر عددی؛ مقیاس‌بندی داده‌ها با استفاده از StandardScaler برای بهبود کارایی مدل‌ها؛ بررسی همبستگی ویژگی‌ها با استفاده از ماتریس همبستگی و حذف ویژگی‌های غیرمؤثر (شکل ۱).

جدول (۱): مشخصات مجموعه داده

مقدار / توضیح	مؤلفه
Phishing Websites Dataset	نام مجموعه داده
11,055	تعداد کل نمونه‌ها
6,157	تعداد وبسایت قانونی
4,898	تعداد وبسایت فیشینگ
30	تعداد ویژگی‌های ورودی
عمدتاً عددی کدگذاری شده (باینری/سه‌حالتی)	نوع ویژگی‌ها
خیر	وجود مقدار گمشده
دودویی (فیشینگ/قانونی)	نوع برچسب خروجی
SSLfinal State, URL Length, Shortening Service, having IP Address	نمونه ویژگی‌ها

شکل (۱): همبستگی ویژگی‌ها با ماتریس همبستگی

² real-time

¹ Methodology

۳-۳- متعادل‌سازی مجموعه داده

مشکل مجموعه داده: در داده‌های اولیه، نمونه‌های وبسایت‌های فیشینگ کمتر از وبسایت‌های قانونی هستند که باعث عدم تعادل کلاس‌ها شده و کارایی مدل را کاهش می‌دهد.

راهکار: به‌منظور بهبود عملکرد مدل‌ها، از سه تکنیک SMOTE، ADASYN و RandomOverSampler استفاده می‌شود [۱۱].

- ¹SMOTE: تولید نمونه‌های مصنوعی از داده‌های اقلیت
- ²ADASYN: تمرکز بیشتر بر نمونه‌های سخت‌تر و ایجاد داده‌های جدید بر اساس آن‌ها
- RandomOverSampler: افزایش تعداد داده‌های کلاس اقلیت برای رسیدن به تعادل کامل

با استفاده از این روش‌ها، تعادل داده‌ها بهبود یافته و مدل‌ها دقت بیشتری در شناسایی حملات فیشینگ خواهند داشت. در جدول (۲)، مشخصات مجموعه داده قبل و بعد از متعادل‌سازی آورده شده است.

۴-۳- انتخاب ویژگی‌های مهم

در این پژوهش از سه روش انتخاب ویژگی شامل IG^3 ، GR^2 و PCA^4 برای استخراج ویژگی‌های مهم استفاده شده است [۱۲]. هدف از این ترکیب، افزایش دقت مدل و کاهش پیچیدگی محاسباتی است. در این بخش، به‌طور دقیق‌تری بیان می‌شود که چرا این ترکیب از روش‌ها به‌طور همزمان استفاده شده است و چه تأثیری در عملکرد مدل‌ها داشته است:

جدول (۲): مشخصات مجموعه داده قبل و بعد از متعادل‌سازی

Class distribution before balancing:	
Counter({1: 6157, 0: 4898})	
Class distribution after SMOTE: Counter({1: 6157, 0: 5849})	
ADASYN skipped as SMOTE already balanced the data.	
Class distribution after RandomOverSampler: Counter({0: 6157, 1: 6157})	

جدول (۳): محاسبه ویژگی‌های منتخب با IG, GR, PCA

ردیف	ویژگی	مقدار اطلاعات (IG)	نسبت بهره (GR)	اهمیت PCA (PCA Variance Ratio)
1	SSLfinal_State	0.373936	1.000000	1.000388
2	URL of Anchor	0.314312	0.840551	2.092429
3	having_Sub_Domain	0.099388	0.265790	0.855099
4	Prefix_Suffix	0.092233	0.246654	0.855187
5	web_traffic	0.091352	0.244298	0.647140
6	Request URL	0.060253	0.161132	0.642662
7	Domain_registration_length	0.055379	0.148097	1.522719
8	Links in tags	0.028632	0.076570	1.664032

- IG و GR: این دو روش بر اساس تحلیل اطلاعات متقابل و نسبت‌های اطلاعاتی ویژگی‌ها با متغیر هدف هستند که به شناسایی ویژگی‌های مؤثر و حذف ویژگی‌های غیرضروری کمک می‌کند.

- PCA: این روش به‌منظور کاهش ابعاد داده‌ها و حفظ بیشترین واریانس در داده‌ها مورد استفاده قرار گرفته است.

برای تحلیل بهتر، در این مقاله نتایج آزمایشات آورده شده است که نشان می‌دهد استفاده همزمان از این سه روش، به‌طور معناداری عملکرد مدل را بهبود بخشیده است. در جدول (۲)، محاسبه ویژگی‌های منتخب با IG، GR و PCA آورده شده است. در این جدول مشاهده می‌شود که ویژگی‌هایی مانند *SSLfinal_State* و *URL_of_Anchor* از بالاترین اهمیت برخوردار هستند و نقش تعیین‌کننده‌ای در تشخیص وبسایت‌های فیشینگ دارند.

۵-۳- تقسیم‌بندی داده‌ها

تقسیم‌بندی داده‌ها به دو مجموعه: از ۸۰٪ داده‌ها برای آموزش مدل‌ها و ۲۰٪ داده‌ها برای ارزیابی عملکرد مدل‌ها استفاده می‌شود. نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده^۵: برای حفظ نسبت کلاس‌های فیشینگ و غیر فیشینگ در مجموعه‌های آموزشی و آزمایشی استفاده شده است. این استراتژی اطمینان می‌دهد که هر دو کلاس به‌طور مناسب در هر بخش از داده‌ها نمایندگی شوند که باعث بهبود عملکرد مدل در تشخیص فیشینگ می‌شود.

۶-۳- پیاده‌سازی مدل‌های یادگیری گروهی و یادگیری ماشین

در این پژوهش، از شش مدل یادگیری گروهی و یادگیری ماشین برای مقایسه استفاده شده است:

- **ماشین بردار پشتیبان:** دقت بالا برای داده‌های خطی و غیرخطی.
- **درخت تصمیم:** سادگی و تفسیرپذیری بالا.
- **نزدیکترین همسایه:** قدرت تطبیق با الگوهای مختلف.
- **جنگل تصادفی:** کاهش بیش‌برازش و افزایش دقت.
- **روش تقویت مدل:** الگوریتمی قدرتمند برای داده‌های نامتوازن.
- **بهینه‌سازی مدل‌ها:** استفاده از GridSearchCV برای یافتن بهترین پارامترها، افزایش تعداد درخت‌ها در Random Forest و تنظیم C و γ در SVM برای افزایش دقت.

۷-۳- پیاده‌سازی مدل‌های یادگیری عمیق

سه مدل یادگیری عمیق برای بررسی عملکرد تشخیص فیشینگ استفاده شده است:

⁴ Principal Component Analysis

⁵ Stratified Sampling

¹ Synthetic Minority Over-sampling Technique

² Adaptive Synthetic Sampling

³ Information Gain

- LSTM¹: مناسب برای داده‌های ترتیبی
- GRU²: جایگزینی بهینه برای LSTM
- RNN³: شناسایی وابستگی‌های زمانی در داده‌ها

۳-۸- روش اعتبارسنجی متقابل

روش اعتبارسنجی متقابل^۴ یکی از مهم‌ترین روش‌های ارزیابی عملکرد مدل‌های یادگیری ماشین و یادگیری عمیق است که به طور مؤثری از پدیده بیش‌برازش^۵ جلوگیری می‌کند [۱۳]. در مسائلی مانند تشخیص وب‌سایت‌های فیشینگ که داده‌ها ممکن است شامل الگوهای پرتعداد یا ناهماهنگ باشند، اگر مدل تنها روی یک مجموعه آموزش و آزمون ثابت آموزش ببیند، ممکن است فقط روی همان داده‌ها عملکرد خوبی نشان دهد، ولی در داده‌های جدید و ناشناخته دچار افت کارایی شود. در روش اعتبارسنجی متقابل با تقسیم داده‌ها به چند بخش و استفاده متناوب از هر بخش برای آموزش و ارزیابی مدل، کمک می‌کند تا مدل به شکل کلی‌تری یاد بگیرد و وابسته به بخش خاصی از داده‌ها نباشد. در این مقاله، این رویکرد به‌ویژه برای الگوریتم‌های پیچیده‌تری چون LSTM، GRU و RNN که مستعد بیش‌برازش هستند، مفید است. با استفاده از این روش می‌توان اطمینان حاصل کرد که عملکرد مدل در کل مجموعه داده پایدار، قابل اعتماد و تعمیم‌پذیر است.

در مسائل دارای داده‌های محدود یا پرتنوع مانند تشخیص وب‌سایت‌های فیشینگ، استفاده از 10-Fold Cross-Validation توصیه می‌شود. زیرا تعادل بهتری بین بایاس و واریانس فراهم می‌کند و هم نوسانات ناشی از داده‌های نامتوازن را کاهش می‌دهد [۱۴].

۳-۹- تفسیرپذیری مدل با استفاده از روش SHAP^۶

در دنیای امنیت سایبری، به‌ویژه در تشخیص حملات فیشینگ، صرفاً رسیدن به دقت بالا کافی نیست؛ بلکه درک منطق تصمیم‌گیری مدل‌های یادگیری ماشین نیز از اهمیت بالایی برخوردار است [۱۵]. مدل‌های یادگیری عمیق مانند LSTM، GRU و RNN به دلیل ساختار پیچیده و غیرخطی خود، اغلب به عنوان "جعبه سیاه" شناخته می‌شوند، به این معنی که فرایند تصمیم‌گیری آن‌ها از ورودی به خروجی برای انسان به راحتی قابل درک نیست. برای رفع این چالش و افزایش شفافیت و اعتمادپذیری مدل‌های توسعه‌یافته در این پژوهش، از روش توضیحات افزایشی SHAP استفاده شده است [۱۶]. با استفاده از این روش، به دنبال پاسخ به این پرسش هستیم: هر یک از ویژگی‌های ورودی (مانند طول URL، وجود کاراکتر "@" یا استفاده از پروتکل HTTPS) چه سهمی در تصمیم نهایی مدل برای طبقه‌بندی یک وب‌سایت به عنوان فیشینگ یا قانونی داشته است؟ SHAP با

محاسبه سهم منصفانه هر ویژگی در فرآیند پیش‌بینی، به ما امکان می‌دهد تا تأثیر دقیق هر متغیر را بر خروجی مدل ارزیابی کنیم. این روش نه تنها تفسیرهای محلی برای هر پیش‌بینی منفرد ارائه می‌دهد، بلکه با تجمیع این تفسیرها، یک دید کلی از رفتار مدل و اهمیت ویژگی‌ها فراهم می‌آورد که این امر برای اعتبارسنجی و درک عمیق مدل حیاتی است. برای هر نمونه در مجموعه داده آزمایشی، مقادیر SHAP برای تمام ویژگی‌های ورودی محاسبه می‌شود. مقدار مثبت SHAP برای یک ویژگی نشان می‌دهد که آن ویژگی، پیش‌بینی مدل را به سمت کلاس "فیشینگ" سوق داده است، در حالی که مقدار منفی، آن را به سمت کلاس "قانونی" هدایت می‌کند. بزرگی این مقدار نیز نشان‌دهنده قدرت تأثیر آن ویژگی است.

۴- پیاده‌سازی و بررسی نتایج بدست آمده

در این بخش، مراحل پیاده‌سازی مدل‌های یادگیری گروهی، یادگیری ماشین و یادگیری عمیق برای تشخیص حملات فیشینگ بررسی شده و نتایج آزمایش‌ها تحلیل می‌شود. ابتدا محیط پیاده‌سازی و پارامترهای کلیدی مدل‌ها توضیح داده شده و سپس معیارهای ارزیابی معرفی می‌شوند. در نهایت، عملکرد مدل‌های مختلف از طریق مقایسه دقت، نرخ تشخیص و سایر معیارهای ارزیابی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۴-۱- محیط پیاده‌سازی^۷

از موارد زیر برای شبیه‌سازی استفاده گردید:

- پلتفرم گوگل کولب^۸
 - زبان برنامه‌نویسی پایتون ۳.۱۱^۹
 - کتابخانه‌های مورد استفاده:
 - Scikit-learn برای مدل‌های یادگیری ماشین
 - TensorFlow/Keras برای مدل‌های یادگیری عمیق
 - XGBoost برای الگوریتم تقویت‌شده گرادیان
 - Imbalanced-learn برای متعادل‌سازی داده‌ها
 - Matplotlib و Seaborn برای مصورسازی داده‌ها و نتایج
- برای پیاده‌سازی روش SHAP بر روی مدل‌های LSTM، GRU و RNN، از ابزار *DeepExplainer* بهره گرفته شد که به طور خاص برای شبکه‌های عصبی عمیق بهینه‌سازی شده است.

۴-۲- انتخاب ویژگی و کاهش ابعاد

در این پژوهش، برای افزایش دقت مدل‌ها و کاهش پیچیدگی محاسباتی، از سه روش مختلف جهت تحلیل اهمیت ویژگی‌ها استفاده شده است:

⁶ SHapley Additive exPlanations

⁷ Implementation Environment

⁸ Google Colab

⁹ Python 3.11

¹ Long Short-Term Memory

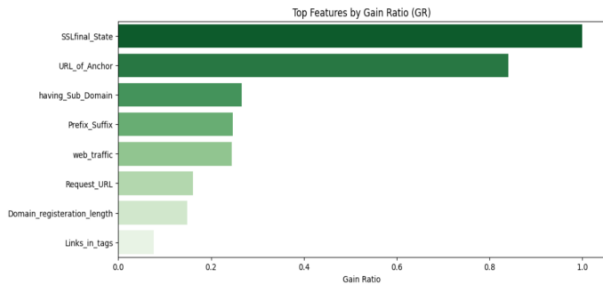
² Gated Recurrent Unit

³ Recurrent Neural Network

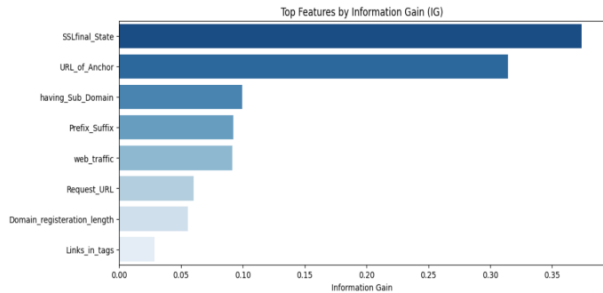
⁴ Cross-Validation

⁵ overfitting

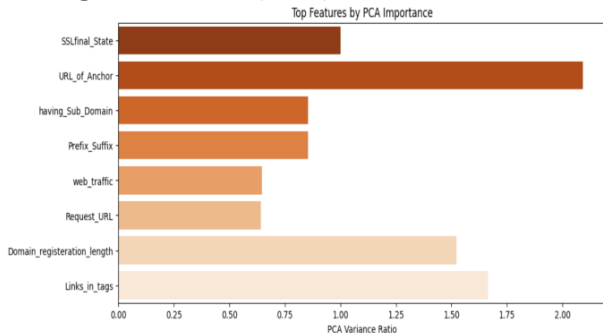

شکل (۲): اندازه‌گیری مقدار اطلاعات متقابل ویژگی‌ها.

شکل (۳): اندازه‌گیری میزان کاهش عدم قطعیت ویژگی‌ها.

شکل (۴): اندازه‌گیری تحلیل مولفه‌های اصلی ویژگی‌ها

جدول (۴): پارامترهای نهایی مدل‌های یادگیری ماشین

مدل	تنظیمات/فراپارامترهای نهایی
SVM	kernel = RB , C = 100 gamma = scale , probability = True , random_state = 42
Decision Tree	max_depth = 50 min_samples_split = 5 random_state = 42
KNN	n_neighbors = 3 , weights = distance

جدول (۵): پارامترهای نهایی مدل‌های یادگیری گروهی

مدل	تنظیمات/فراپارامترهای نهایی
Random Forest	n_estimators = 700 max_depth = 55 min_samples_split = 2 max_features = sqrt random_state = 42
XGBoost	n_estimators = 600 learning_rate = 0.01 max_depth = 25 random_state = 42 eval_metric = logloss
AdaBoost	n_estimators = 400 learning_rate = 0.8 random_state = 42

اطلاعات متقابل: این روش با اندازه‌گیری میزان کاهش عدم قطعیت (آنتروپی) در صورت دانستن مقدار یک ویژگی خاص، اهمیت آن ویژگی را مشخص می‌کند که در شکل (۲) نشان داده شده است.

نسبت اطلاعات^۱: این معیار، مقدار اطلاعات متقابل را نسبت به آنتروپی ویژگی نرمال‌سازی کرده و تأثیر ویژگی‌هایی که تعداد مقادیر یکتای زیادی دارند را کاهش می‌دهد که در شکل (۳) آورده شده است. **تحلیل مؤلفه‌های اصلی:** این روش کاهش ابعاد، با تبدیل داده‌ها به فضای جدیدی از مؤلفه‌های خطی مستقل، سعی دارد بیشترین واریانس داده را در کمترین تعداد مؤلفه حفظ کند که در شکل (۴) نشان داده شده است.

بر اساس این سه معیار، ویژگی‌های دارای اهمیت بیشتر انتخاب شده و ترکیبی از آن‌ها به همراه مؤلفه‌های اصلی استخراج‌شده توسط PCA، به عنوان ورودی مدل‌ها در نظر گرفته شده است. نمودارهای مربوط به اهمیت ویژگی‌ها نیز در بخش نتایج ارائه شده‌اند.

۴-۳- تنظیمات مدل‌ها و بهینه‌سازی پارامترها

یکی از الزامات اصلی در پژوهش‌های یادگیری ماشین و یادگیری عمیق، قابلیت بازتولید نتایج است. از این‌رو، در این پژوهش تمامی تنظیمات مدل‌ها (معماری، فراپارامترها، روش آموزش و محیط اجرا) به‌صورت دقیق گزارش می‌شود تا سایر پژوهشگران بتوانند نتایج را بازتولید و مقایسه کنند. در این مقاله، علاوه بر گزارش نتایج تک‌مرحله‌ای، برای کاهش اثر تصادفی بودن تقسیم داده‌ها و جلوگیری از بیش‌برازش، از اعتبارسنجی متقابل ۱۰-Fold نیز استفاده شده است.

مدل‌های یادگیری ماشین:

- مدل ماشین بردار پشتیبان: استفاده از هسته RBF با $C=100, \gamma=scale$
 - درخت تصمیم: تنظیم عمق درخت روی ۵۰.
 - مدل نزدیکترین همسایه: انتخاب ۳ همسایه با وزن‌دهی.
- مدل‌های یادگیری ماشین با پارامترهای نهایی زیر آموزش داده شدند (جدول ۴). پارامترها مطابق کد پیاده‌سازی نهایی انتخاب شده‌اند.

تنظیمات مدل‌های یادگیری گروهی/تقویتی (Ensemble): به‌منظور مقایسه منصفانه و دقیق، مدل‌های گروهی با پارامترهای نهایی زیر تنظیم شدند.

- جنگل تصادفی: استفاده از ۷۰۰ درخت تصمیم و عمق ۵۵.
- XGBoost: تنظیم تعداد ۶۰۰ درخت تصمیم با نرخ یادگیری ۰.۰۰۱.
- AdaBoost: تنظیم ۴۰۰ درخت ضعیف با نرخ یادگیری ۰.۸.

معماری و تنظیمات مدل‌های یادگیری عمیق (DL)

در این پژوهش سه مدل یادگیری عمیق LSTM، GRU و RNN پیاده‌سازی و مقایسه شدند. برای افزایش عملکرد و کاهش عدم‌پایداری آموزش، از یک ساختار مشترک اولیه مبتنی بر لایه‌های Dense به‌همراه نرمال‌سازی و Dropout استفاده شد و سپس لایه‌های بازگشتی (RNN/LSTM/GRU) روی این بازنمایی اعمال گردید.

^۱ Gain Ratio

جدول (۶): پارامترهای نهایی مدل‌های یادگیری عمیق

مدل	معماری
LSTM	Dense(2000, ReLU) → BN → Dropout(0.02) → Dense(1000, ReLU) → BN → Dropout(0.02) → LSTM(1000, ReLU, return_sequences=True) → LSTM(500, ReLU) → Dropout(0.02) → Dense(1, Sigmoid)
GRU	Dense(2000, ReLU) → BN → Dropout(0.02) → Dense(1000, ReLU) → BN → Dropout(0.02) → GRU(1000, ReLU, return_sequences=True) → GRU(500, ReLU) → Dropout(0.02) → Dense(1, Sigmoid)
RNN	Dense(2000, ReLU) → BN → Dropout(0.02) → Dense(1000, ReLU) → BN → Dropout(0.02) → SimpleRNN(2000, ReLU, return_sequences=True) → SimpleRNN(1000, ReLU) → Dropout(0.02) → Dense(1, Sigmoid)

جدول (۷): تنظیمات آموزش مدل‌های یادگیری عمیق

مؤلفه	مقدار
Optimizer	Adam
Learning Rate	0.000001 (1e-6)
Loss Function	Binary Cross-Entropy
Metric	Accuracy
Epochs	800
Batch Size	512
Verbose	0

بخش مشترک ابتدای شبکه^۱: برای هر سه مدل DL، دو لایه Dense به صورت زیر به کار رفت:

- Dense(2000) با فعال ساز ReLU
- Batch Normalization
- Dropout با نرخ ۰.۰۲
- Dense(1000) با فعال ساز ReLU
- Batch Normalization
- Dropout با نرخ ۰.۰۲

سپس بسته به نوع مدل، لایه‌های بازگشتی اعمال شد.

تنظیمات آموزش مدل‌های یادگیری عمیق: برای آموزش مدل‌های DL، تنظیمات جدول (۷) به کار گرفته شد.

کاهش بعد و آماده‌سازی ورودی نهایی: به منظور کاهش پیچیدگی محاسباتی و افزایش پایداری مدل، از PCA با ۱۰ مؤلفه اصلی استفاده شده است. همچنین ۸ ویژگی منتخب بر اساس IG/GR با ۱۰ مؤلفه

PCA ادغام شدند؛ بنابراین بردار ورودی نهایی شامل ۱۸ ویژگی^۸ (۸ ویژگی منتخب + ۱۰ مؤلفه) در نظر گرفته شد.

کنترل تصادفی بودن و بازتولیدپذیری

- تقسیم داده‌ها به آموزش/آزمون با نسبت ۸۰ به ۲۰ و به صورت نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده انجام شد.
- مقدار random_state = 42 برای مدل‌های دارای مؤلفه تصادفی تنظیم شد. (SVM/Tree/Ensemble)
- علاوه بر ارزیابی معمول، از اعتبارسنجی متقابل k-Fold برای گزارش پایداری عملکرد استفاده شد.
- محیط اجرا شامل Google Colab و Python 3.11 و کتابخانه‌های Scikit-learn، TensorFlow/Keras، XGBoost و Imbalanced-learn بوده است.

۴-۴- معیارهای ارزیابی مدل‌ها

برای ارزیابی مدل‌های پیشنهادی، از معیارهای استاندارد زیر استفاده شده است [۱۳]:

- **معیار دقت**^۲: نسبت تعداد پیش‌بینی‌های صحیح به کل پیش‌بینی‌ها
- **مساحت زیر منحنی**^۳: قابلیت مدل در تشخیص نمونه‌های فیشینگ
- **دقت پیش‌بینی مثبت**^۴: نسبت پیش‌بینی‌های مثبت درست به کل پیش‌بینی‌های مثبت
- **نرخ بازخوانی**^۵: نسبت نمونه‌های فیشینگ که درست شناسایی شده‌اند.

امتیاز F1^۶: میانگین هارمونیک Precision و Recall

۴-۵- تحلیل عملکرد با استفاده از ماتریس

درهم‌ریختگی

در ادامه برای تحلیل دقیق‌تر عملکرد مدل‌ها، از ماتریس درهم‌ریختگی^۷ استفاده شده است. در شکل (۵-۷) این ماتریس‌ها برای هر گروه از مدل‌ها شامل الگوریتم‌های یادگیری عمیق، یادگیری ماشین و یادگیری گروهی رسم شده‌اند. ماتریس درهم‌ریختگی به طور خاص نشان می‌دهد که مدل تا چه اندازه قادر بوده است وب‌سایت‌های فیشینگ و غیرفیشینگ را به درستی تشخیص دهد. مقادیر TP، TN، FP و FN به صورت عددی قابل مشاهده‌اند و امکان محاسبه دقیق معیارهای مکمل مانند دقت Precision، Recall و F1 را فراهم می‌سازد. نتایج نشان می‌دهند که مدل RNN توانسته است تعداد خطاهای نوع دوم False Negative را به حداقل برساند که از اهمیت زیادی در کاربردهای امنیتی برخوردار است.

^۵ Recall

^۶ F1-Score

^۷ Confusion Matrix

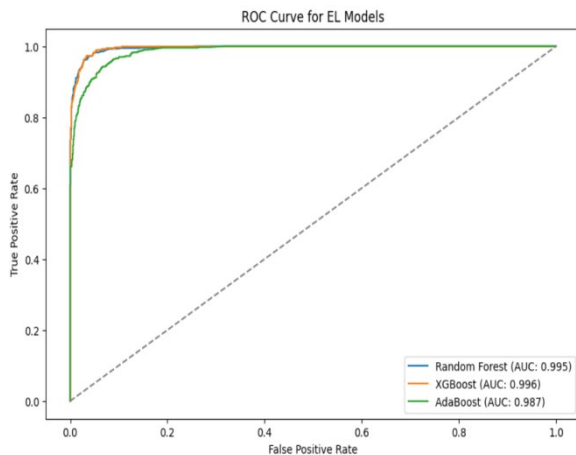
^۱ Feature Projection Block

^۲ Accuracy

^۳ AUC-ROC

^۴ Precision

شکل (۱۰): مساحت زیر نمودار مدل‌های یادگیری گروهی

۴-۶- تحلیل عملکرد با منحنی مشخصه عملکرد گیرنده^۱

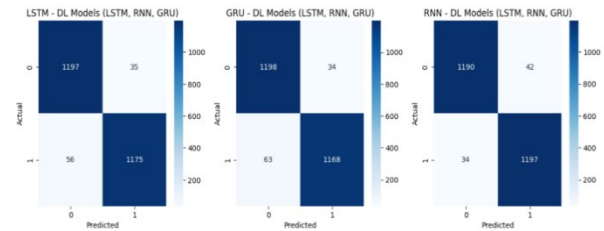
به‌منظور ارزیابی دقیق‌تر عملکرد مدل‌ها، از منحنی مشخصه عملکرد گیرنده نیز استفاده شده است. این نمودار با ترسیم نرخ مثبت واقعی^۲ در برابر نرخ مثبت کاذب^۳ برای مدل‌های مختلف، نمایشی بصری از قدرت تفکیک مدل در تشخیص وبسایت‌های فیشینگ ارائه می‌دهد. هرچه مساحت زیر نمودار^۴ به ۱ نزدیک‌تر باشد، مدل عملکرد بهتری دارد. نتایج نشان می‌دهد که مدل‌های پیشنهادی به‌ویژه مدل RNN و XGBoost دارای مقدار AUC بالا بوده و توانایی بالایی در تفکیک کلاس‌های فیشینگ و غیرفیشینگ دارند. نمودارهای ROC برای مدل‌های یادگیری ماشین، یادگیری گروهی و یادگیری عمیق در شکل‌های (۸-۱۰) نمایش داده شده‌اند.

۴-۷- تحلیل نتایج مدل‌ها

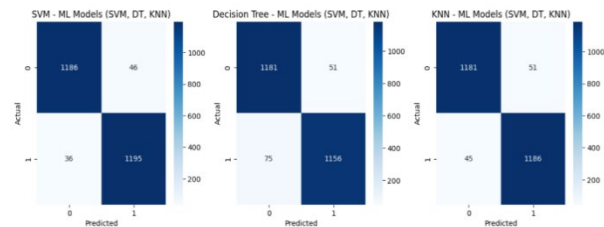
۴-۷-۱- مقایسه و تحلیل عملکرد مدل‌های یادگیری

گروهی، یادگیری ماشین و یادگیری عمیق

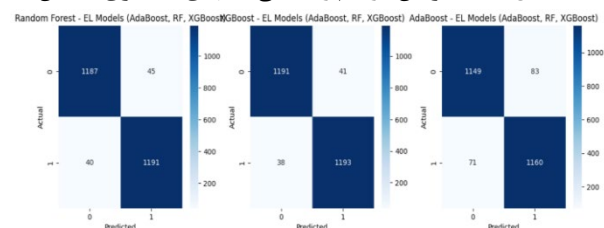
از جدول (۸) دیده می‌شود که روش RNN به دقت ۹۹٪ دست یافته است که نشان‌دهنده اثربخشی روش پیشنهادی است. XGBoost و Random Forest عملکرد مطلوبی دارند که به دلیل استفاده از الگوریتم‌های مبتنی بر درخت تصمیم است. SVM عملکرد قابل قبولی دارد اما برای داده‌های نامتوازن نیازمند تنظیمات بیشتر است. Decision Tree و AdaBoost عملکرد ضعیف‌تری نسبت به سایر مدل‌ها دارند. در جدول (۹) نتایج الگوریتم‌های پیشنهادی با استفاده از روش 10-fold Cross-Validation به صورت میانگین و انحراف معیار، برای معیارهای ارزیابی مدل‌ها محاسبه شده است. این روش به دلیل بررسی پایداری مدل روی ۱۰ تقسیم مختلف داده، از اعتبار بیشتری نسبت به نتایج تک‌باره برخوردار است.

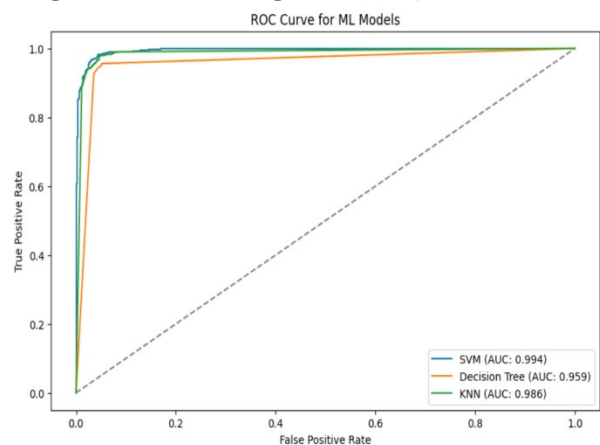
شکل (۵): ماتریس در هم ریختگی مدل‌های یادگیری عمیق

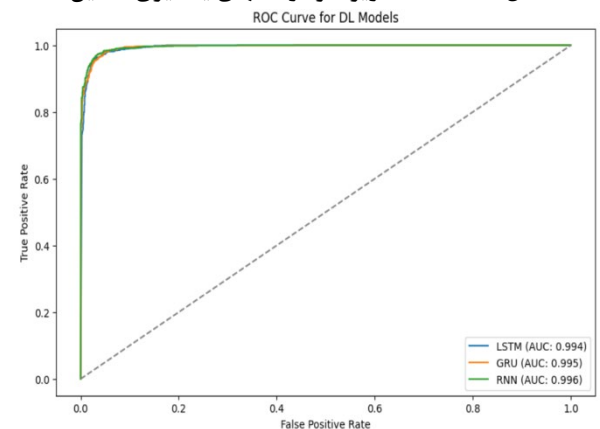
شکل (۶): ماتریس در هم ریختگی مدل‌های یادگیری ماشین

شکل (۷): ماتریس در هم ریختگی مدل‌های یادگیری گروهی

شکل (۸): مساحت زیر نمودار مدل‌های یادگیری ماشین

شکل (۹): مساحت زیر نمودار مدل‌های یادگیری عمیق

³ False Positive Rate

⁴ AUC

¹ ROC Curve

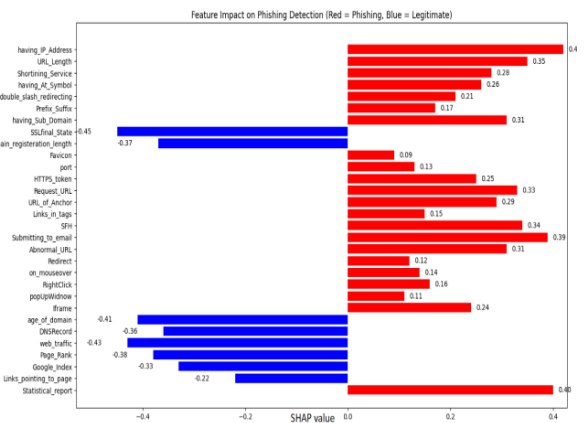
² True Positive Rate

جدول (۸): مقایسه عملکرد مدل‌های مختلف

مدل	Accuracy	AUC-ROC	F1-Score	Precision	Recall
RNN	99.01%	99.89%	99.01%	98.95%	99.07%
XGBoost	96.83%	99.59%	96.82%	96.90%	96.75%
SVM	96.67%	99.44%	96.68%	96.29%	97.07%
LSTM	96.58%	99.56%	96.59%	96.51%	96.66%
Random Forest	96.50%	99.53%	96.52%	96.21%	96.83%
GRU	96.46%	99.50%	96.46%	96.50%	96.42%
KNN	96.10%	98.64%	96.11%	95.88%	96.34%
Decision Tree	94.96%	95.84%	94.91%	95.85%	93.98%
AdaBoost	93.54%	98.71%	93.58%	92.94%	94.23%

جدول (۹): مقایسه عملکرد مدل‌های مختلف

مدل	Accuracy	AUC-ROC	F1-Score	Precision	Recall
RNN	98.74% ± 0.32%	99.78% ± 0.11%	98.75% ± 0.34%	98.68% ± 0.37%	98.82% ± 0.31%
LSTM	96.21% ± 0.45%	99.42% ± 0.18%	96.23% ± 0.47%	96.15% ± 0.50%	96.31% ± 0.43%
GRU	96.09% ± 0.48%	99.36% ± 0.20%	96.10% ± 0.50%	96.14% ± 0.52%	96.05% ± 0.46%

شکل (۱۱): مقادیر SHAP برای بررسی تاثیر ویژگی‌های مختلف

روش 10-fold با میانگین‌گیری روی ۱۰ تقسیم مختلف، پایداری مدل را دقیق‌تر ارزیابی می‌کند و نتایج محافظه‌کارانه‌تری ارائه می‌دهد.

۴-۷-۲- تفسیرپذیری مدل پیشنهادی با استفاده از روش SHAP

برای ارزیابی اهمیت ویژگی‌های ورودی در عملکرد مدل پیشنهادی، مقادیر SHAP برای هر ویژگی محاسبه شده‌اند که در شکل (۱۱) نمایش داده شده است. تحلیل این مقادیر نشان می‌دهد که برخی ویژگی‌ها مانند استفاده از IP به جای نام دامنه^۱، طول URL^۲، استفاده

از سرویس‌های کوتاه‌کننده^۳ و استفاده از فرم‌های ارسال به ایمیل^۴ بیشترین تأثیر مثبت را در پیش‌بینی فیشینگ بودن وبسایت‌ها داشته‌اند. در مقابل، ویژگی‌هایی مانند وجود گواهینامه SSL معتبر^۵، طول عمر ثبت دامنه^۶ و میزان ترافیک وبسایت^۷ بیشتر به سمت پیش‌بینی قانونی بودن سایت گرایش داشته‌اند.

۴-۸- مقایسه مدل‌های یادگیری ماشین و یادگیری عمیق

مزایای مدل‌های یادگیری ماشین: سرعت پردازش بالاتر و پیچیدگی کمتر، قابلیت تفسیرپذیری بیشتر (به‌ویژه در مدل‌های درختی) مزایای مدل‌های یادگیری عمیق: دقت بالاتر در شناسایی الگوهای پیچیده، توانایی پردازش داده‌های ترتیبی و استخراج ویژگی‌های مفید

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادات برای کارهای آتی

در این پژوهش یک چارچوب ترکیبی برای تشخیص وبسایت‌های فیشینگ ارائه شد که زنجیره‌ای منسجم از پیش‌پردازش داده، متعادل‌سازی کلاس‌ها، انتخاب ویژگی و کاهش بُعد را پیش از مدل‌سازی به کار می‌گیرد. نتایج نشان داد که مدل RNN بهینه‌شده، بالاترین عملکرد را در میان مدل‌های بررسی‌شده ارائه می‌دهد و در کنار معیار دقت، از نظر کاهش خطاهای امنیتی به‌ویژه FalseNegative اهمیت ویژه‌ای دارد؛ زیرا در کاربردهای امنیت سایبری، خطای FN به معنای «عبور یک وبسایت فیشینگ به عنوان قانونی» است که پیامد عملی آن می‌تواند سرقت اطلاعات و خسارت مستقیم باشد.

از منظر تحلیلی، چند عامل در بهبود عملکرد مدل نقش کلیدی داشت: متعادل‌سازی داده‌ها موجب شد مدل‌ها دچار سوگیری به سمت کلاس اکثریت نشوند و حساسیت^۸ در تشخیص فیشینگ تقویت گردد. گزارش توزیع کلاس قبل/بعد از بالانس‌سازی نشان می‌دهد که این مرحله یکی از پایه‌های پایداری مدل است.

انتخاب ویژگی‌ها با معیارهای اطلاعاتی باعث حذف ویژگی‌های کم‌اثر و تمرکز مدل روی ویژگی‌های تعیین‌کننده (مانند SSLfinal_State و URL_of_Anchor) شد و در نتیجه هم دقت و هم تفسیرپذیری بهبود یافت.

کاهش بُعد با PCA با حذف هم‌بستگی و فشرده‌سازی اطلاعات در مؤلفه‌های اصلی، پیچیدگی محاسباتی را کاهش داد و زمینه را برای یادگیری پایدارتر در مدل‌های عمیق فراهم کرد.

در نهایت، به کارگیری SHAP به عنوان لایه تفسیرپذیری، «چرایی تصمیم مدل» را آشکار کرد و نشان داد کدام ویژگی‌ها بیشترین سهم

^۵ SSLfinal_State

^۶ Domain_registration_length

^۷ web_traffic

^۸ Recall

^۱ having_IP_Address

^۲ URL_Length

^۳ Shortening_Service

^۴ Submitting_to_email

استفاده از داده‌های گسترده‌تر: گسترش مجموعه داده‌ها با استفاده از داده‌های واقعی و به‌روز از وبسایت‌های فیشینگ.

استفاده از وباسکرپینگ^۷ برای جمع‌آوری داده‌های معتبر از وب.

ترکیب روش‌های امنیت سایبری با مدل‌های یادگیری: ادغام روش‌های مبتنی بر تحلیل ترافیک شبکه و الگوریتم‌های پردازش زبان طبیعی^۸ برای تشخیص فیشینگ در ایمیل‌ها و پیام‌های متنی.

پیاده‌سازی مدل‌ها در سیستم‌های واقعی و عملیاتی: توسعه و پیاده‌سازی یک سیستم تشخیص فیشینگ مبتنی بر API که بتواند به‌صورت بلادرنگ^۹ سایت‌های فیشینگ را شناسایی کند.

ایجاد یک افزونه مرورگر^{۱۰} برای تشخیص و هشدار درباره سایت‌های فیشینگ.

ترکیب CNN با RNN (CNN-BiRNN): برای استخراج بهتر الگوهای ساختاری از URL/HTML و سپس مدل‌سازی وابستگی‌ها با RNN، که می‌تواند هم دقت را افزایش دهد و هم خطای FN را کاهش دهد.

استفاده از داده‌های واقعی و به‌روز و ارزیابی عملیاتی: آزمون مدل روی داده‌های جدید (مانند PhishTank یا داده‌های جمع‌آوری‌شده با وباسکرپینگ) و بررسی در سناریوهای واقعی.

پیاده‌سازی بلادرنگ و توسعه ابزار کاربردی: طراحی یک API عملیاتی یا افزونه مرورگر که بتواند در زمان واقعی هشدار دهد و علاوه بر خروجی مدل، توضیح SHAP را نیز ارائه کند.

افزودن لایه‌های امنیت داده (مانند بلاک‌چین یا ثبت تغییرات): برای افزایش اعتماد در تبادل داده و ثبت رخدادهای حمله/دفاع، به‌ویژه در محیط‌های سازمانی.

تحلیل پایداری در برابر حملات خصمانه (Adversarial): بررسی اینکه آیا مهاجم می‌تواند با تغییرات کوچک در ویژگی‌ها مدل را فریب دهد یا خیر، و طراحی راهکارهای مقاوم‌سازی.

۳-۵- جمع‌بندی نهایی

در این پژوهش، مدل‌های یادگیری گروهی، یادگیری ماشین و یادگیری عمیق برای شناسایی سایت‌های فیشینگ بررسی شدند و با استفاده از روش‌های متعادل‌سازی داده‌ها و انتخاب ویژگی، عملکرد مدل‌ها بهینه شد. نتایج نشان داد که مدل پیشنهادی RNN (۹۹٪) بهترین عملکرد را دارد، در حالی که مدل‌های XGBoost و Random Forest نیز دقت بالایی ارائه کردند. پیشنهاد شد که در آینده از روش‌های ترکیبی، یادگیری تقویتی، پردازش ترافیک شبکه و توسعه سیستم‌های عملیاتی برای بهبود بیشتر استفاده شود. نتایج این پژوهش می‌تواند به بهبود امنیت سایبری و جلوگیری از حملات فیشینگ در سطح گسترده کمک کند.

را در پیش‌بینی فیشینگ یا قانونی بودن دارند؛ این موضوع برای استفاده عملی در امنیت سایبری ضروری است.

مهم‌ترین نتایج این پژوهش به شرح زیر است:

- مدل RNN توانست به دقت ۹۹٪ دست یابد که نشان‌دهنده اثربخشی روش پیشنهادی در تشخیص سایت‌های فیشینگ است.
- مدل‌های مبتنی بر یادگیری عمیق عملکرد بهتری نسبت به مدل‌های یادگیری ماشین و یادگیری گروهی نشان دادند.
- روش‌های متعادل‌سازی داده‌ها SMOTE و ADASYN تأثیر چشمگیری بر افزایش دقت مدل‌ها داشتند.
- استفاده از روش‌های انتخاب ویژگی^۱ باعث بهبود عملکرد مدل‌ها شد و ویژگی‌های غیرضروری حذف شدند.

۱-۵- چالش‌ها و محدودیت‌ها^۲

پردازش زمان‌بر در مدل‌های یادگیری عمیق: مدل‌های RNN و LSTM به دلیل داشتن ساختار پیچیده و وابستگی زمانی نیاز به منابع پردازشی قوی و زمان آموزش طولانی‌تر دارند.

عدم تفسیرپذیری بالا در مدل‌های یادگیری عمیق: مدل‌های یادگیری ماشین مانند Random Forest و XGBoost تفسیرپذیری بالایی دارند، اما مدل‌های یادگیری عمیق مانند RNN و LSTM رفتار پیچیده‌ای دارند و تحلیل خروجی آن‌ها دشوارتر است.

امکان نیاز به داده‌های بیشتر: اگرچه مدل‌های ما دقت بالایی داشتند، اما ممکن است با داده‌های حجیم‌تر و واقعی‌تر عملکرد متفاوتی داشته باشند.

۲-۵- پیشنهادات برای کارهای آتی^۳

پیشنهادهای برای بهبود روش پیشنهادی و تحقیقات آینده:

ترکیب یادگیری ماشین و یادگیری عمیق^۴: استفاده از ترکیب مدل‌های یادگیری ماشین و یادگیری عمیق مانند ترکیب XGBoost با RNN برای بهره‌گیری از مزایای هر دو روش.

استفاده از شبکه‌های عصبی کانولوشنی^۵ در کنار RNN برای بهبود عملکرد مدل در تشخیص ویژگی‌های مهم در URL‌ها.

استفاده از یادگیری تقویتی^۶: بهره‌گیری از الگوریتم‌های یادگیری تقویتی برای شناسایی و مقابله هوشمندانه‌تر با حملات فیشینگ.

توسعه مدل‌های سبک‌تر و بهینه‌تر: بهینه‌سازی مدل‌ها برای کاهش زمان پردازش و مصرف منابع محاسباتی، مخصوصاً در مدل‌های یادگیری عمیق استفاده از روش‌های کاهش ابعاد و انتخاب ویژگی‌های مهم‌تر برای سبک‌تر کردن مدل‌ها.

⁶ Reinforcement Learning

⁷ Web Scraping

⁸ NLP

⁹ Real-time

¹⁰ Browser Extension

¹ Feature Selection

² Challenges and Limitations

³ Future Work

⁴ Hybrid Models

⁵ CNN

- [15] Mishra, R & Kumar, S. (2024). XAI-PhD: Fortifying Trust of Phishing URL Detection Empowered by Shapley Additive Explanations *arXiv preprint arXiv:2407.12648*. doi: 10.48550/arXiv.2407.12648.
- [16] Alshingiti, Z.; Alaqel, R.; Al-Muhtadi, J.; Haq, Q.E.U.; Saleem, K.; Faheem, M.H. A Deep Learning-Based Phishing Detection System Using CNN, LSTM, and LSTM-CNN. *Electronics* 2023, 12, 232. <https://doi.org/10.3390/electronics12010232>
- [17] Kunndra, C., Choudhary, A., Kaur, J., Jogia, A., Mathur, P., & Shukla, V. (2023, October). NTPhish: A CNN-RNN Hybrid Deep Learning Model to Detect Phishing Websites. In *International Conference on Cryptology & Network Security with Machine Learning* (pp. 587-599). Singapore: Springer Nature Singapore.
- [18] Kehkashan, T., Abdelhaq, M., Al-Shamayleh, A.S. et al. Explainable phishing website detection for secure and sustainable cyber infrastructure. *Sci Rep* 15, 41751 (2025). <https://doi.org/10.1038/s41598-025-27984-w>
- [1] Anti-Phishing Working Group (APWG). (2022). Phishing Activity Trends Report. <https://apwg.org/trendsreports/>
- [2] Chawla, N. V., Bowyer, K. W., Hall, L. O., & Kegelmeyer, W. P. (2002). SMOTE: Synthetic Minority Over-sampling Technique. *Journal of Artificial Intelligence Research*, 16, 321–357. <https://doi.org/10.1613/jair.953>
- [3] Mohammad, R. M., Thabtah, F., & McCluskey, L. (2015). Intelligent phishing detection system based on features extraction and analysis. *Information Security Journal: A Global Perspective*, 24(1-3), 123–134. <https://doi.org/10.1080/19393555.2015.1051670>
- [4] Alnemari, S., & Alshammari, M. (2023). Detecting Phishing Domains Using Machine Learning. *Applied Sciences*, 13(8), 4649. <https://doi.org/10.3390/app13084649>
- [5] Sahingoz, O. K., Buber, E., Demir, O., & Diri, B. (2019). Machine learning based phishing detection from URLs. *Expert Systems with Applications*, 117, 345–357. <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2018.09.029>
- [6] Zhang, Y., Ruan, X., Wang, H., & He, S. (2017). Twitter Trends Manipulation: A First Look Inside the Security of Twitter Trending. *IEEE Transactions on Information Forensics and Security*, 12(1), 144–156. <https://doi.org/10.1109/TIFS.2016.2604226>
- [7] Catal, C., Giray, G., Tekinerdogan, B., & Kumar, S. (2022). Applications of deep learning for phishing detection: A systematic literature review. *Knowledge and Information Systems*, 64, 1457–1500. <https://doi.org/10.1007/s10115-022-01672-x>
- [8] Chandrashekar, G., & Sahin, F. (2014). A survey on feature selection methods. *Computers & Electrical Engineering*, 40(1), 16–28. <https://doi.org/10.1016/j.compeleceng.2013.11.024>
- [9] Sokolova, M., & Lapalme, G. (2009). A systematic analysis of performance measures for classification tasks. *Information Processing & Management*, 45(4), 427–437. <https://doi.org/10.1016/j.ipm.2009.03.002>
- [10] Zhang, Y., Hong, J., & Cranor, L. (2007). CANTINA: A content-based approach to detecting phishing websites. *Proceedings of the 16th international conference on World Wide Web*, 639–648. <https://doi.org/10.1145/1242572.1242659>
- [11] Verma, R., & Das, A. (2017). What's in a URL: Fast Feature Extraction and Malicious URL Detection. *Proceedings of the 3rd ACM on International Workshop on Security And Privacy Analytics*, 55–63. <https://doi.org/10.1145/3041008.3041016>
- [12] Gorriz, J. M., Clemente, R. M., Segovia, F., Ramirez, J., Ortiz, A & Suckling, J. (2024). Is K-fold cross validation the best model selection method for Machine Learning ? *arXiv preprint arXiv:2401.16407*. doi: 10.48550/arXiv.2401.16407.
- [13] Mahlich, C., Vente, T & Beel, J. (2024). From Theory to Practice: Implementing and Evaluating e-Fold Cross-Validation. In *Proceedings of the International Conference on Artificial Intelligence and Machine Learning Research (CAIMLR)*. (doi: 10.5281/zenodo.10648834.
- [14] Jain, P & Verma, D. (2024). Enhancing Phishing Detection through Feature Importance Analysis and Explainable AI: A Comparative Study of CatBoost,

